

Guido De Baere

Beste toehoorders,

Welkom

Een mooi en zinvol beroep

OCMW maatschappelijk werk is wellicht niet het oudste beroep ter wereld, maar volgens ons wel één van de mooiste.

Wat geeft méér voldoening dan mensen kunnen vooruithelpen in hun leven, op vlak van inkomen, wonen, integratie, werk, sociaal netwerk?

Wat is boeiender dan vanuit de praktijk van alledag signalen te kunnen doorgeven om zo structureel onrecht en uitsluiting te bestrijden?

De kernopdracht van maatschappelijk werk heeft altijd betrekking op de relatie tussen individu en samenleving.

Samenleving in crisis

Die samenleving lijkt wel op drift. We blijven in snel tempo het klimaat naar de knoppen helpen, we zien onze democratie verzwakken, we zien de sociale ongelijkheid toenemen. De ene crisis volgt op de andere. Veel mensen zijn onzeker geworden, bang voor de toekomst, wantrouwig ten aanzien van de overheid. Je kan ze geen ongelijk geven.

De rijken worden rijker, maar voor veel **alleenstaanden**, om maar één groep te noemen, wordt armoede straks het nieuwe normaal. Zelfs als ze voltijds werken.

Het moet anders, en het is dringend, het is bijna te laat. Dat is steeds opnieuw de boodschap van steeds meer wetenschappers. Zelfs de grote baas van de Verenigde Naties vindt dat we immoreel nalatig zijn.

Toch op de brug!

Het is een hele uitdaging,

om in zo'n moeilijke tijden op die brug tussen mens en samenleving te staan,

om **met hart en ziel maar ook veel nuchter verstand** mensen te helpen hun plek te vinden, opnieuw perspectief te zien, een leven te kunnen uitbouwen in menselijke waardigheid.

Dàt is het maatschappelijk werk waar wij voor kiezen!

De realiteit is anders

Maar de vele signalen die we krijgen vanuit kleine en grote OCMW's, vertellen een minder rooskleurig verhaal. Administratieve overlast en te hoge werkdruk zorgen ervoor dat maatschappelijk werkers nog nauwelijks aan die kernopdracht toe komen.

En zo werd de vicieuze cirkel een crisis. Vacatures geraken niet ingevuld, de werkdruk stijgt bij wie nog wel aan de slag is, waardoor er ook meer uitval is.

De perceptie dat maatschappelijk werk geen aantrekkelijk job is neemt toe, en zo komen nog minder mensen af op de vacatures. De *war on talent* woedt volop.

Trouwens: ook **hoofdmaatschappelijk werker** is een knelpuntberoep geworden, waardoor sommige OCMW's ook hier andere diploma's toelaten. We begrijpen het probleem, al is het een bedenkelijke evolutie.

Oorzaken van de crisis in het m.w.

Maar er is niet alleen die krapte op de arbeidsmarkt, er is meer aan de hand, veel meer. Sociaal werkers zijn de kanaries in de koolmijn van de samenleving.

Zo wordt de wooncrisis nijpender met de dag. Mensen staan op wachtlijsten en kunnen nergens terecht.

Voor ons is elke vluchteling een mens met een gezicht, of hij uit Syrië of Oekraïne komt maakt geen verschil.

We merken dat digitalisering de zwaksten in de samenleving buitenspel zet. De toegankelijkheid van steeds meer dienstverlening is problematisch, als je alleen nog online een afspraak kunt maken of een aanvraag doet.

We frustreren ons mateloos aan Kafka-bureaucratie, die ons verhindert te doen wat we moeten doen. Het GPMI contract is een **doorn in het oog** van heel veel maatschappelijk werkers in Vlaanderen, Brussel en Wallonië.

We zien een falend structureel armoedebeleid. Om het met de woorden van Wim Van Lancker te zeggen: het sociaal beleid is al lang niet meer wat het geweest is.

Het is niet, dat er niets gebeurt. Toch wel. Maar het is zoals met het klimaatbeleid: het is te weinig, het gaat te traag. Er is een krachtiger remedie nodig, maar die blijft uit.

En waar structurele oplossingen uitblijven, moet de OCMW maatschappelijk werker uitrukken, als een oververmoeide loodgieter op het einde van de winter, als alle kraantjes tegelijk beginnen lekken.

Cynisme of moedeloosheid dreigen. Als ik even persoonlijk mag worden: ik voel een héél grote bezorgdheid om wat er op het werkveld gaande is.

We zijn zelf in crisis, op het moment dat mens en samenleving ons misschien het meest nodig hebben.

Een crisis kan uitlopen op een ramp. Maar het kan ook anders. Een crisis kan ook tot een keerpunt leiden naar positieve verandering. We geven de moed niet op.

Studiedag als keerpunt

Het zou fantastisch zijn, mocht later blijken dat deze studiedag het begin van een ommekeer was.

Een keerpunt, waarbij beleidsmakers beginnen beseffen: verdorie, die maatschappelijk werkers doen goed werk, ze zijn van groot nut, zowel voor de mensen als voor de samenleving. Die moeten we ondersteunen. Want we voelen dat de samenleving zélf uitéénvalt als het zo doorgaat. Wat ook onze ideologie is, dit laten we niet gebeuren.

Hoe kunnen jullie, lokale en bovenlokale beleidsmensen, sociaalwerkopleiders en andere actoren en partners ons **ondersteunen**, zodat wij een kwalitatieve dienstverlening kunnen blijven verzekeren aan de meest kwetsbaren?

Want uiteindelijk gaat het niet om ons, het gaat om de meest kwetsbaren die weer eens de dupe dreigen te worden van dit verhaal.

Maatschappelijk werkers zien heel veel kansen hoe zij in hun opdracht ondersteunend kunnen worden.

In eigen hart kijken

Maar eerst willen we in eigen hart kijken.

We hebben vaak het gevoel dat we niet gehoord worden. Dat heeft misschien ook te maken met hoe we ons laten horen. Misschien kan dat anders. We zijn te braaf, wordt er gezegd. Misschien moeten we wat assertiever zijn.

We zijn met velen – meer dan vijfduizend maatschappelijk werkers, meer dan vijfhonderd hoofdmaatschappelijk werkers in Vlaanderen – maar tot nu toe benutten we de kracht van dat getal nauwelijks!

Bij deze een oproep aan onze achterban, om binnen de Federatie een actieve rol op te nemen, als medebestuurder of in een werkgroep. Maak collega's warm om lid te worden van het forum. Doe mee aan onze online bevestigingen. Geef ons feedback op de standpunten die we innemen of de voorstellen die we doen, zodat de band stevig blijft tussen achterban en actieve leden. We kunnen het niet genoeg herhalen: ieders inbreng telt.

Wat directies kunnen doen

We doen ook een oproep aan de **directies of diensthoofden** van de 300 sociale diensten van Vlaamse OCMW's om samen blok te vormen voor het maatschappelijk werk.

Het moet niet makkelijk zijn om in deze tijden verantwoordelijk te zijn voor de sociale dienst.

Ik ben ervan overtuigd dat jullie vaak wakker liggen, bedenkend wat je nog zou kunnen uitvinden om efficiënter te werken, vacatures ingevuld te krijgen, ervoor te zorgen dat jullie medewerkers gemotiveerd blijven. Jullie inzet maakt verschil, absoluut, en bedankt daarvoor.

Jullie hebben echter ook andere katten te geselen, andere opdrachten te vervullen. **En vooral:** de crisis in het maatschappelijk werk is op lokaal vlak maar deels op te lossen. Er moet méér gebeuren.

Alleen als jullie samen een vuist maken, om administratieve vereenvoudiging af te dwingen, om druk uit te oefenen op al die structurele elementen, is er een kans dat dingen in een stroomversnelling geraken.

Bovenlokale samenwerking tussen directies is volgens ons een must, en het moet een stevig engagement zijn, er moet spirit in zitten, er moet daadkracht van uitgaan. De VVSG kan daarbij een belangrijke ondersteunende rol spelen.

Willen we écht vooruit geraken, dan hebben we iedereen nodig. Elk beleidsniveau, van lokaal tot federaal, elke bevoegde minister, elke bevoegde Schepen, elke bevoegde overheidsdienst.

Hoe de oorzaken aanpakken

Gelukkig zijn er heel wat **kansen en opportuniteiten om de crisis te bestrijden!**

Maak de **mazen in de sociale zekerheid** kleiner, zodat er minder mensen doorheen vallen.

Dicht de digitale kloof en pak de verminderde toegankelijkheid van heel wat sociale organisaties aan. Maak de werking van vakbonden en mutualiteiten efficiënter, zodat OCMW's minder voorschotten moeten voorzien.

Versnel de automatisering van rechten en zet het mes in **overbodige controleprocessen** en procedures.

Geef ons vertrouwen. Het zal meer opbrengen dan al die werklastmetingen die een overload aan registratie vragen.

Van twee OCMW's hoorde ik onlangs dat de cijfers van de werklastmeting goed zaten.

Maar het ene OCMW had wel beslist om geen stagiairs meer te begeleiden, wegens teveel werk. Terwijl dat net een manier is om uw instroom te verzekeren. Bij het andere OCMW bleek dan weer, dat meer en meer anciens het OCMW verlieten om elders te gaan werken. Een zwaar verlies. Maar de werklastmeting zat goed...

Maar we zien nog meer opportuniteiten.

Trek uitkeringen op tot aan de **armoedegrens**.

Vereenvoudig. Zorg voor gebruiksvriendelijke software.

Bekamp samen met ons de “alternatieve waarheden” die verspreid worden over mensen in armoede, over minderheden. Want die negatieve beeldvorming bemoeilijkt ons werk.

Erken en bestrijd het **structureel geweld van ongelijkheid** en discriminatie. Zorg dat het onderwijs opnieuw een emanciperende rol kan spelen en voor sociale stijging kan zorgen.

Bouw goed geïsoleerde sociale woningen – en véél. Het is een van de meest evidente acties om te vermijden dat de klimaatcrisis de kloof tussen arm en rijk nog verder zal uitdiepen. Waar zijn toch de plannen om dat eindelijk eens aan te pakken?

Ondersteun de **sociale economie** zodat ook minder productieve mensen aan de slag kunnen. Daarmee vang je trouwens twee vliegen in één klap, want zij zijn vaak ook pioniers op vlak van duurzaamheid en circulaire economie.

Zorg voor een betere **afstemming tussen sociaalwerkopleidingen**, de missie van het OCMW en de opdracht besloten in de Organieke wet.

Bekijk hoe hulpverleners met een ander diploma bijgeschoold kunnen worden, maar hoed u voor een **devaluatie** van het maatschappelijk werk.

Misschien moet de bescherming van de titel maatschappelijk werker aangepast worden. Maar wat ons betreft moet artikel 59 onveranderd blijven: het **OCMW vervult zijn opdracht volgens de meest aangepaste methoden van het maatschappelijk werk.**

We zijn fier op ons beroep. We zijn overtuigd van onze unieke expertise, onze professionaliteit, onze unieke meerwaarde voor mens en samenleving.

Moed, lef en leiderschap

Het zijn beslissingen die **moed, lef en leiderschap** vragen. **Moed**, om de verleiding te weerstaan van populisme en goedkoop succes door polariserende uitspraken op de kap van minderheden of mensen in armoede.

Moed, om écht te luisteren naar mensen in armoede, naar hun verenigingen, naar ambtenaren die in de praktijk staan, naar onderzoekers, wetenschappers en middenveldorganisaties.

Lef om met deze ideeën te lobbyen bij collega politici.

Leiderschap om moeilijke knopen door te hakken in functie van het algemeen belang.

Is er geen draagvlak? Creëer er één.

Want het is toch stilaan **overduidelijk** dat de dijken **NU** moeten verhoogd worden. En niet als de orkaan er aan komt. Dan is het te laat.

Wat we van de studiedag verwachten

We luisteren straks naar drie sprekers en drie panels. We zijn benieuwd naar hun antwoorden, hun voorstellen.

We verwachten niet dat we hier vanavond buiten gaan met kant en klare oplossingen op zak.

We hopen wél, dat OCMW maatschappelijk werkers en hun leidinggevenden, niet alleen de courage zullen vinden om **door te gaan met hun zo zinvol werk**, maar vooral ook niet opgeven om hun stem te laten horen, opnieuw en opnieuw en opnieuw. Zolang als nodig is.

We hopen wél, dat jullie beleidsmakers zich aangesproken voelen, en moed, lef en leiderschap tonen om de structurele problemen aan te pakken. Maar vooral ook: hier buitengaan met het idee dat wij medestanders zijn.

Medestanders, daar waar jullie van de samenleving een warmere plek willen maken. Vanuit de Federatie willen wij zeker verder meedenken en meezoeken naar oplossingen. We kijken uit naar jullie uitnodiging voor constructief structureel overleg.

Dank

Ik eindig met een woord van dank, aan u allen, om hier te zijn, en met ons mee te zoeken naar een betere, een inclusievere samenleving.

Want daar komt het uiteindelijk op neer, dat blijft toch het einddoel waar we allemaal samen voor gaan.

En hoewel iedereen in de zaal even hard nodig is om tot verandering te komen, wil ik ter afronding hulde brengen aan de maatschappelijk werkers onder ons.

Ze zijn te bescheiden om zichzelf **helden** te noemen, maar ze zijn het wel!

Bedankt!